

İSLAM'DA İNSAN SEVGİSİ

N. Sabri AKIN*

Bismillahirrahmanirrahim.

Allah'a hamd, Rasulüllah'a salat ve selam ederim.

İnsan toplum halinde yaşayan medeni bir varlıktır. O, yalnız başına bütün ihtiyaçlarını karşılayabilecek konumda yaratılmamıştır. İnsanlar, birbirleriyle yardımlaşarak hayatlarını sürdürürler.

Birlikte yaşamak durumunda olan insanların birbirlerine karşı bir takım hak ve görevleri vardır. Bir insanın birlikte yaşadığı insanlara karşı sevgi ve saygılı olması, görev ve hak anlayışına bağlıdır. Çünkü, insan çoğu kez aşırı isteklerinin etkisinde kalarak kişisel çıkarlarından başka bir şey düşünemez. Bunun için insanı başkalarına karşı olan görevlerini yerine getirmeye ve onları başkalarına karşı saygılı olmaya mecbur edecek bir etkene ihtiyaç vardır, o da dindir.

İnsan sadece et ve kemik yığınınından ibaret bir varlık değil, ruh ve cisimden oluşan seçkin bir yaratıktır. Bu her iki yönünün de pek çok arzu ve istekleri vardır. İnsanın gerek bedenî ve gerekse ruhî ihtiyaçlarını ihmal etmesi mümkün değildir.

Tebliğimde; sevgi, barış ve kardeşlik dini olan İslam'da insan sevgisinden bahsetmeye çalışacağım. Dinimiz çok önemli ahlaki kurallar ortaya koymuştur. Bunların en önemlilerinden biri de insan sevgisidir.

---

* DİB. Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı.

İnsan sevgisi konusuna geçmeden önce, insan hakkında kısa malumat vermekte yarar vardır.

Kur'an-ı Kerim'in bir çok yerinde insanın üstünlüğünden söz edilir. İnsanın, ahsen-i takvim üzere yaratıldığı belirtilmektedir (Tin, 4). Yüce Allah, yarattığı insana, meleklerin secde etmesini emretmiş (İsra, 61) ve ona ruhundan üflemiştir (Secde, 9; Hicr, 29; Sâd, 72). Yüce Mevla insanın şanını, şerefini yükseltmiş ve onu diğer yaratıklardan üstün tutmuştur (İsra, 70). Ayrıca ona sorumluluk yükleyerek onu yeryüzünde halife yapmıştır.

Allah Teala, yeryüzünde temsilcisini yaratmak istediğinde meleklerle yaptığı söyleşiyi Kur'an şöyle haber vermektedir: **"Hani, Rabbin meleklerle, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz" demişler, Allah da, "Ben, sizin bilmediğinizi bilirim" demişti"** (Bakara, 30). Ayet-i kerimeyi dikkatlice inceleyecek olursak, Allah Teala'nın, meleklerle konuşurken, insanı Kendisinin yeryüzündeki vekili olarak tanıttığını görürüz. Avrupa ve bilimsel devrim sonrası hümanizmi bile insana böyle yüce bir nitelik ve değer verememiştir.

İnsan bizatihi değerli varlıktır. İnsanı değerli kılan, akli , iradesi ve ruhudur. Her varlığın en kıymetli ve yüce kısmı ruhudur. Zira Yüce Allah insana ruhundan üflemiştir.

Diğer bir husus ta Yüce Allah bütün yaratıkları toplayıp, onlara emaneti arzettiğinde insanın dışındakiler, O'nun teklifini kabul etmeye yanaşamamaları ve bu sorumluluğu insanın yüklenmesidir. Yüce Allah şöyle buyuruyor; **"Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yükledi"** (Ahzab, 72). İnsanın yüklendiği emanet, başta akıl, irade ve iradeyi serbestçe kullanmanın gerektirdiği sorumluluklardır.

İnsanı diğer yaratıklardan ayıran özelliği iradesidir. Diğer bitki ve hayvanlar bunu yapamaz. İsteklerine ve fizyolojik ihtiyaçlarına karşı durabilen tek varlık insandır. İnsan kendisine verilen bu hürriyetle iyilik veya kötülük yapmakta, itaat veya isyan etmekte serbest bırakılmıştır.

İslam yaşayan insana değer verdiği gibi ölen insana da değer vermiştir. Hz. Peygamber, yanından geçen bir cenaze için ayağa kalkmış,

orada bulunanların kendisine bunun bir Yahudi cenazesi olduğunu haber vermeleri üzerine, "**o da bir nefis (insan) değil miydi?**" (Buhari, Cenaiz, 50; Nesâî, Cenâiz, 45-47; İbn Mâce, Cenaiz, 35) diyerek, inancı farklı da olsa insan olması hasebiyle bizatihi saygıdeğer varlık olduğunu belirtmiştir.

Şeyh Galip; "Hoşça bak zatına kim zübde-i alemsin sen. Merdüm-i dide-i ekvan olan ademsin sen," (Abdülkadir Gölpinarlı, Şeyh Galip Divanı, 10) diyerek bu alemin özünün insan olduğunu söylemiştir. O halde insan küçük bir alem, alem dediğimiz de büyük bir insandır.

İnsan denen varlık, kainatın göz bebeğidir. "Sen kendini küçük bir varlık sanırsın, oysa sende en büyük alem dürülmüş vaziyettedir" mealindeki söz de Hz. Ali'ye izafe edilmektedir (Bkz. Elmalılı, VIII, 5936). İnsan, yeryüzünde halife olması sebebiyle şerefli kılınmıştır. Ancak onu bu şerefine erdiren imanındır, inancıdır, Allah'a olan yakınlığıdır. Münafikun süresi 8. ayette: "**...Şeref Allah'ın, Peygamberinin ve mü'minlerindir...**" buyurulmaktadır.

İnsanın en önemli özelliklerinden biri konuşan bir varlık olmasıdır. Konuşmanın belirgin hususiyetlerinden biri, konuşanın zihniyetini ve iç dünyasını yansıtmasıdır. Anlayabilenler için konuşma, bir insanın kişiliğini, fikrini, kültürünü ve birikimini ele verir. Peygamber Efendimizin hayatı, insana verilen değer en güzel misalleriyle doludur. Hz. Peygamber'in insanlarla konuşma biçimini nakledenler, onun karşısındakine büyük değer verdiğini, dinlediği kişiyi bütün dikkatiyle kulak vererek dinlediğini, ifade etmektedirler. O'nun, birisine dönünce sadece başını çevirmediği, bütün vücuduyla döndüğü nakledilmektedir (Tirmizi, Menâkıb, 8).

Hz. Peygamber (s.a.v.), insanlar arasında ayırım yapmamıştır. Veda hutbesinde; "**Hepiniz Ademdensiniz, Adem de topraktandır, Arab'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arab'a üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir**" (Tirmizi. Tefsir, 5; Menakıb, 73; Ebu Davud, Edeb, 11; Müsned, II, 361, 524) diyerek yeryüzündeki tüm insanların atasının bir olduğunu, küçükten büyüğe, kabileden milletlere varıncaya kadar farklılık gösteren insanlar arasında takvadan başka bir üstünlük ölçüsü olmadığını belirtmiştir.

Rasulullah Efendimiz (s.a.v), siyahi Habeşli Bilali, İslam'ın ilk müezzini yapmış, azatlı bir köle olan Üsâme b. Zeyd'i sahabenin ileri

gelenlerinin de içinde bulunduğu orduya komutan tayin etmiştir. O, savaş durumunda dahi, kadınlara, ihtiyarlara, çocuklara, sivillere, savunmasız insanlara, aman dileyenlere, esirlere, teslim olanlara, ibadethanelere, yeşillik alanlara asla dokunulmamasının gerektiğini söylemiştir.

Hız. Peygamber (s.av.) insana insan olarak değer veren evrensel bir anlayış ortaya koymuştur. İnsana verilecek değer konusunda önemli olan, bu hedefe ulaşabilmektir. Her insanın insan olarak dokunulmaz haklarını tanımak ve haklarına saygı gösterebilmek gerekmektedir. Bunların başında muhabbet/sevgi gelmektedir.

Muhabbet/sevgi, sevme duygusu, bir kimseye veya bir şeye sevgi besleme hissidir. Sevgi, cemiyete huzur ve kardeşliği getiren ve insanların kalplerini birleştiren bir duygudur.

Sevgi, varlık sorusunun cevabı, mahlukat ağacının tohumu, gönlün ölümsüz meyvesi, kişinin harcadıkça çoğalan tek sermayesidir.

İbn Kayyım el-Cevziyye'ye göre, "sevgi, kalbin azığı, ruhun gıdası, gözün nurudur. Sevgiden mahrum olan kimse ölümler sınıfından sayılır. Sevgi nurunu kaybedenler, karanlıklar denizinde yok olurlar. Sevgide başarılı olamayanlar, hayatlarını elem ve kederler içinde geçirirler. Sevgi, iman ve amellerin, bir takım makam ve hallerin ruhudur, özüdür. Bu duygudan mahrum olanlar, ruhsuz ceset gibidirler" (İbn Kayyım, Medaricu's-Salihin, III, 4).

Kuran'ı Kerim'de ve sevgili Peygamberimizin hayatında, hayat için somutlaştıracağımız engin bir sevgi vardır. Kuran'ı Kerim'de kulun Allah sevgisi, Allah'ın kuluna sevgisi biçiminde tanıtılan, Allah'ın rahmetiyle tüm evreni ve yaratılışı kucaklayan sevgi, sözcüklerle tanıtılamaz; anlatmak için belki kelimelere dökülür. Ancak sevgi yaşanır, ve gönülden hayatı nurlandırır. Hayat, sevgi ile güzelleşir, esenlikle yaşanır olur.

İnsanın hemcinsleriyle arasındaki ilişki ve kaynaşmasının en önemli unsuru ve toplumsal hayatın gelişip güçlenmesinin vazgeçilmez şartı sevgidir. Bu bakımdan Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şeriflerde bütün Müslümanların kardeş olduğu vurgulanarak, onlar arasında güçlü bir sevgi bağı kurulması öngörülmüştür. Bu konuda Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: **"Mü'minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin"** (Hucurat ,10).

İslam dini özel anlamda, ırk, dil, renk, cinsiyet ayırımı gözetmeden inanan insanların kardeş olduğunu ilan etmiştir. Kişinin inancı etnik kökeni, sosyal statü ve konumu, ona yönelik davranışın niteliğinin belirlenmesinde etkin değildir.

Sevmek gönül işidir. Kitabımız kalplerin sevgiyle birleşmesine önem verir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyruluyor; **"O, seni bizzat kendi yardımıyla ve mü'minlerle destekleyen ve onların kalplerini uzlaştırandır. Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz o mutlak güç, hüküm ve hikmet sahibidir"**(Enfal, 62-63).

Allah'a inanmanın ruhumuza sağladığı güzellik sevgidir. Birbirimizi sevdiğe de Allah'a gerçekten inanmanın yoluna gireriz. Sevgi de selam, barış ve esenliği herkese ulaştırmakla oluşur. Hz. Peygamber şöyle buyuruyor; **"İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olamazsınız..."** (Ebu Davud, Edeb, 142). Birbirimizi sevmenin ve aramızdaki sevgi bağlarını kuvvetlendirmenin kolay ve bereketli yolu selâmlaşmaktır. O halde selamı yaygınlaştırmak, yani herkese selam vermek durumundayız.

Dünyamızda, yaşantımızın en üstün değeri olan sevgiden çok söz etmek, onun gücünü anlatmak, bireysel ve toplumsal hayatımız için yalnız ahlaki bir güzellik değil, aynı zamanda hayati bir zorunluluktur. Gerçek sadık mümin olmak istiyorsak, Allah katında değerli Müslümanlar olmayı diliyorsak, sevgi bağlarını güçlendirmek zorundayız. Sevgisiz ne mükemmel bir iman olur, ne birbirimize karşı hoşgörü ve tahammül oluşur. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v); **"Müminler, birbirlerini sevmede, birbirlerine yakınlıkta, şefkat gösterip birbirlerini koruyup kollamada bir vücut gibidirler. Vücudun herhangi bir yerinde bir rahatsızlık olduğunda; bunu, vücudun tüm uzuvları hisseder"** (Buhari, Edep, 27) buyurarak sevgi ve kardeşliği tavsiye etmiştir.

Medineli Evs ve Hazreç kabileleri arasında mevcut olan müthiş düşmanlık ve sonu gelmeyen kanlı savaşlar, onların İslam ile şereflenmeleri, Kur'an ayetleri ve Peygamber öğütlerinin tesiriyle sona ermiş, Yüce Allah da onların kalplerini birbirlerine yakınlaştırmış/sevdirmişti.

İnsanların farklı coğrafi ve kültürel ortamlarda hayat sürmeleri

neticesinde düşünceler, inançlar, davranışlar, örf ve adetler farklılık arz edebilir. İslam, hiç kimseyi mensup olduğu ırk ve renginden dolayı ayıplamayı makul karşılamaz. Hz. Peygamber sahabi Ebu Zerr'in, annesinin siyah ırdan olmasından dolayı Bilal-i Habeşi'yi hakir görmesini şiddetle kınamış ve **“Sen, hâlâ kendisinde cahiliyle anlayışı bulunan bir kimsesin”** diye uyarmıştır (Bkz. Buhari, İman, 22; Müslim, Eyman, 38).

Toplum hayatında; her birimiz, karşımızdaki insanlardan sevgi, saygı bekler, bize karşı hoşgörülü olmalarını isteriz. Ancak başkalarından beklediğimiz bu davranışları yapıp yapmadığımızı çoğu zaman sorgulamayız. Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmaktadır; **“Sizden biriniz kendi nefsi için arzuladığı bir şeyi mümin kardeşi için de istemedikçe kamil mümin olmaz”** (Buhari, İman, 7). Bu ifadeyi toplumsal hayatta ilke ve rehber edinen insanlar, gerçek mümin olmanın yolunu kendilerine açmışlardır. Bu itibarla, şerefli olan bir varlığa merhamet etmek, onları affetmek, onlara saygı ve sevgi göstermek, kişinin hem Rabbine hem de kendine karşı bir sorumluluğudur.

Bir ülkenin bireylerini ve nesillerini bir araya getirip kaynaştıran sevgidir. Sevgi ya anne-babanın evladını sevmesi gibi doğal olarak; ya da insanların adalet, cömertlik, edep, haya gibi ortak değer ve erdemlerde birleşmeleriyle iradi olarak gerçekleşir. Bu surette birbirini seven insanlar kendi mutluluğunu düşündüğü kadar diğer insanların yarar ve mutluluklarını da düşünürler. Böylece aralarındaki birlik ve kaynaşma daha da artar.

İnsan sevgisi açısından bakıldığı zaman, gerek Kur'ân-ı Kerim'de gerek Hz. Peygamber (s.a.s.)'in sünnetinde insana ve insani değerlere zarar verebilecek hususların son derece etkin bir üslûpla yasaklandığı görülür. Hz. Peygamber şöyle buyuruyor; **“Müslüman, elinden ve dilinden insanların emin olduğu kimsedir”** (Buhârî, İman 5; Müslim, İman 64).

Hz. Peygamber, insanlar arasındaki ilişkilerin temelini sevgi ve saygı üzerine kurmuştur. **“Küçüklerimize merhamet ve sevgi, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir”** (Tirmizi, Birr, 15) buyurarak, insan sevgisini evrensel bir prensip olarak ilân etmiştir.

Ailede huzur ve mutluluğun tesisi için en önemli unsur karşılıklı sevgi ve saygıdır. Rabbimiz şöyle buyuruyor; **“Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir**

sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığı ve kudretinin) delillerindedir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır” (Rum, 21).

Susayanın suya, acıkanın yemeğe, uykusuz olanın uykuya duydukları sevgi, tabii sevgidir. Aynı şekilde, eş, çocuk, kardeş, dost ve tabiat sevgisi böyledir. Hz. Peygamber’in sevgi ile ilgili bir duası şöyledir: **“Allahım, senden hayırlar işlemeyi, kötülöklere işlememeyi, fakirleri sevmeyi nasip etmeni dilerim. Senden sevgini, seni sevenleri sevmeyi, senin sevgine yaklaşıran ameli sevmeyi dilerim”** (Tirmizi, Tefsir, 39; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 368, IV, 66).

Geleceğin büyükleri olan çocuklara sevgi ve şefkatle muamele etmek de mühim bir husustur.

Kur’ânı Kerim’e göre insandaki çocuk sevgisi yaratılıştan gelen bir sevgidir. (Bkz. Âl- i İmrân, 14) Allah Rasulünde bu sevgi daha coşkundu. O, hem bir insan olarak ve hem de Allah’ın elçisi olarak bu sevgisini kusursuz bir şekilde göstermiştir.

İnsan ruhunu olgunlaşırır manevî gıdalardan biri olan sevgi, özellikle çocuklardan esirgenmez. Çocuk ruhunda her türlü iyiliği filizlendirecek olan şey sevgidir. Sevgiden mahrum olarak yetişen çocuklar katı yürekli ve zalim olmaya daha yatkındırlar. Bu mahrumiyet onların ruhunu kesinlikle olumsuz yönde etkiler.

İnsan sevgisi, kuru kuruya bir sevgiden ibaret değildir. Sevgi beraberinde fedakarlık, hoşgörü, saygı, affetme, merhamet vb. duygu ve düşünceleri ve davranış biçimlerini de gerektirir. Dolayısıyla sevgimizi davranışlarımızla da ispatlamamız gerekmektedir. Asil sevgi sözde değil, özde oluşturulan sevgidir. Sevginin egemen olduğu toplumlarda, çorak araziler yeşerip verimli hale gelecek, tükenen ümitler yeniden gün yüzüne çıkacak, yoksullar/fakirler doyurulacak, yetimler himaye edilecek, düşenler kaldırılacak, komşuluklar yeniden canlandırılacak.

İnsanlar içerisinde sevgi ve himayeye en çok muhtaç olan kişiler, hiç şüphesiz ki yetimlerdir. Rabbimiz şöyle buyuruyor; **“Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, ancak ve ancak karınlarını doldurmasına ateş yemiş olurlar ...”** (Nisa, 10). **“Öyleyse sakın yetimi ezme!”** (Duha, 9). Rasulullah (s.a.v) de, orta ve işaret parmağını birleştirerek **“Yetimin bakım ve gözetimini üstlenenle ben, cennette şöyle yan yana olacağız”** (Tirmizi, Birr, 14).

İnsanla Yüce Yaratıcısı arasındaki en önemli ilişki O'na imanla başlar, sevgiyle gelişir, bağışladığı nimetlere şükürle olgunlaşır ve güzelleşir.

Biz insanlar için en büyük mutluluk, Allah Teala'nın sevgisine ulaşmaktır. Çok seven ve çok sevilen anlamına gelen Vedûd isminin (Hûd, 90; Burûc, 14) kâinata yansımından sevgi/aşk meydana gelmiştir. Allah sevgisine ulaşabilmenin yolu, bu meşaleyi taşıyanlara doğru gitmek, onlarla buluşmak ve onları izlemekten geçmektedir. Yüce Allah şöyle buyuruyor; **'De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir"'** (Al-i İmran, 31). Ayet-i kerimeden de anlaşılacağı üzere Rabbimizin sevgisine ancak O'nun emirlerine uymak, Peygamber(s.a.v.)'in yolundan gitmekle ulaşılabilir.

İnsan sevgisi denince öncelikle akla kamil insan (örnek şahsiyet) Hz. Muhammed gelir. Onun sevgisi, herkesten daha ziyade olmalıdır. Nitekim, örnek nesil Ashab-ı kiram O'nu, kendi canlarından da çok seviyorlardı.

"İmanın tadını tatmak", mümin olmanın derin huzurunu duymak, sevgi ehli olmanın zenginliğini yaşamak için Allah'ın sevgili Rasûlü, üç maddeli bir program sunmaktadır. Bu üç esasın ikisi doğrudan, biri de dolaylı olarak sevgi ile ilgilidir. Bunlar; Allah ve Rasulünü her şeyden daha çok sevmek, sevdiğini sadece Allah için sevmek, tekrar inkâr hayatına dönmekten endişe etmektir (Buharî, İman, 9).

Ashab-ı Kiram'da olduğu gibi onlardan sonraki dönemlerde de Hz. Peygamber sevgisi eksilmeden devam etmiştir. Bu sevgi, her fırsatta ve çeşitli vesilelerle dile getirilmektedir.

İstiklal Marşı şairimiz Merhum Mehmet Akif şöyle diyor:

*Dünya neye sahipse onun vergisidir hep,
Medyûn ona cemiyeti, medyûn ona ferdi,
Medyûndur o mâsûma, bütün bir beşeriyet,
Yâ Rabb, bizî mahşerde bu ikrâr ile haşret'.*

Doğumlarının 1436. sene-i devriyesini kutladığımız Hz. Peygamber Kur'an'da (Tevbe süresinin 128. ayetinde); **"Andolsun, size kendi**

İçinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O size çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir' şeklinde tanıtılmaktadır. O halde Alemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed'i çok sevmek, Onun gösterdiği nurlu yolda yürümek ve Ona çokça salat ve selam getirmek başlıca görevlerimiz arasında yer almaktadır.

Gönül hastalıklarımızın devâsı, Allah Teâlâ'nın salât ve selâm ettiği Peygambere ve sevdiklerine gönülden ve bütün varlığımızla selâm verebilmektedir: Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed.

Toparlayacak olursak; İki önemli görevimiz var, Allah'ın emrini ta'zim, Mahlukata şefkat . Ortak paydamız insan unsurudur. İnsana insan olduğu için değer verme önem arz etmektedir.

Yaratandan ötürü tüm yaratıklara sevgi ve şefkatle yaklaşan, iyi, güzel ve yararlı işler üretenleri Allah da sever. Bu temel inanç olursa, sevgi gerçekleşecektir. Allah'ı seven, onun yarattığı varlıkları da sevecektir.

Yapılması gerekeni Marifetname sahibi İbrahim Hakkı Erzurumi şöyle ifade ediyor;

Hiç kimseye hor bakma,

İncitme, gönül yıkma,

Sen nefsine yan çıkma,

Mevla görelim neyler,

Neylerse güzel eyler.

Kuran'ı Kerim'de birçok ayette Allah'ın sevdiği ve yaptığı çirkin işlerden dolayı, sevgisinden uzak kıldığı kişiler anlatılır. Allah (c.c.), muttakileri (takva sahiplerini), tevbe edenleri, sabredenleri, ihsan sahiplerini, adaletle iş görenleri, ibadetlerini yapanları, tevekkül edenleri, her türlü pislikten temizlenip arınanları sever. Buna mukabil hainleri, zalimleri, fesatçıları, kafirleri, israfçıları, haddi aşanları, kibirlenip böbürleneni sevmez (Bkz. 2/222; 3/76; 5/42; 61/4; 9/108; 8/58; 5/54; 3/57; 4/107).

En büyük problemler sevgiyle çözülür. Kavgalar sevgiyle muhabbete dönüştürülür. Sevmek kaynaşmaktır, birleşmektir. Üstelik

sevdikçe sevgi artar.

Bir toplumda sevginin neşvu nema bulması için; insanların kusurları araştırılmamalı, öfkeye hakim olunmalı, affedebilmeli, lanet /beddua etmemeli, kötü zan beslememeli, şahsiyeti rencide etmemeli, alay etmemeli, sabırlı olmalı, eşler birbirlerine iyi davranmalı, çocuklara sevgi ve şefkat göstermeli, anne-babaya hürmet etmeli, yaşlılara saygılı olmalı, insanlara eziyet etmemeli ve komşuluk hukukuna riayet etmeli. Müslüman, seven ve sevilen kişi olmanın gayreti içinde olmalı ve sevgili insan olmak için gerekli fedakarlığı göstermelidir. Bunun en kestirme yolu Allah sevgisinden geçer.

Hadis-i şerifte şöyle buyruluyor; **"Allah bir kulu severse Cebrail'e şöyle seslenir. 'Allah filan kulu seviyor, sen de onu sev' Cebrail'de bu insanı sever ve o da gök ehline şöyle seslenir, 'Allah, filancayı seviyor, siz de onu sevin', onlar da o kimseyi severler. Sonra yeryüzündeki insanların gönlüne o kulun sevgisi konulur ve Müslümanlar arasında o kul sevilir"** (Buhari, Tevhid, 33). Bu şekilde, Allah'ın sevdiği insanı herkes sever.

Seven insanın özünde ve sözünde kin ve nefret yoktur. Tüm düşmanlıklar dışarıda kalır. Mevlana, oğlu Sultan Veled'e şöyle nasihatla bulunuyor: "Bahaeddin, eğer daima cennette olmak istersen, herkesle dost ol, hiç kimsenin kinini yüreğinde tutma. Senin düşmanın da seni sevmesini istersen, kırk gün onun hayrını ve iyiliğini söyle, o düşmanın senin dostun olur. Çünkü gönülden dile yol olduğu gibi, dilden de gönüle yol vardır." (Ariflerin Menkibeleri, A. Eflaki, c.II, s. 393)

Dinimiz, her konuda olduğu gibi sevgi hususunda da bir ölçü getirmiştir. Kişi; eş, arkadaş, ebeveyn, evlat, vs. gibi şahısları veya mal, mevki makam gibi maddi şeyleri sevebilir. Bunlardan hiçbirinin Allah sevgisine denk veya ondan fazla olması meşru değildir. Bakara süresi, 165. ayette şöyle buyruluyor: **"İnsanlar arasında Allah'ı bırakıp da ona ortak koşanlar vardır. Onları, Allah'ı severcesine severler. Mü'minlerin Allah'a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir. Zulmedenler azaba uğrayacakları zaman bütün kuvvetin Allah'ın olduğunu ve Allah'ın azabının pek şiddetli olduğunu bir bilselerdi."** Yüce Allah kullarından, sevginin sadece kendisine tahsis edilmesini istememiştir. O'nun istediği, sevgide başka bir şeyin kendisine denk tutulmaması, en çok kendisinin sevilmesidir.

Hadis-i kudsi'de belirtildiğine göre, Âllah Teâlâ kıyamet gününde

"Benim için birbirlerini sevenler nerede? Onları Arşımın gölgemden başka gölge bulunmayan bir günde (Arşın gölgesinde) gölgelendireceğim" buyurur (Müslim Birr, 12).

Şu halde müslüman, her şeye ve herkese karşı, her türlü çıkar düşüncesinden uzak, sırf Allah rızası için, samimi bir sevgi besleme durumundadır.

İnsanlar arasındaki samimi dostlukların azalması, öfke, hiddet ve düşmanlıkların artması temelde sevgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Halbuki sevgi olsa, öfkeler diner, düşmanlık duyguları biter. Unutulmaması gereken bir husus da şudur; bütün erdemler, tüm iyilik ve güzellikler, sevgi ve samimiyet ortamında doğar ve gelişir. Sevgi ve samimiyet olmadan, yüce dinimizin hedeflediği erdemli hayat ve kâmil insan idealini yakalamak mümkün değildir.

İnsan sevgisine büyük önem veren Yüce dinimiz İslam'dan aldığımız ilham ile kalplerimizi sevgi ile dolduralım. Allah sevgisiyle gönüllerimizi herkese açalım. Allah dostu Yunus Emre'nin ifadesiyle "Gelin tanış olalım. Yad isek bilişelim. Sevelim sevilelim. Dünya kimseye kalmaz".